

is zoo'n kunstwerk, dat een man slechts twee paar op een dag kan afleveren.

Dat lijkt nu nog een ouderwetsche schoenmaker. Al de overige staan aan hun haastige machines, die ze met den voet aan de stoommachine aansluiten, en waarlangs ze met de hand den schoen bewegen. Elke werkman heeft aan zijn eenen kant een raam met de te bewerken schoenen, en aan den anderen kant een raam met de afgewerkte, die weer door den volgenden onder handen worden genomen.

We staan vol bewondering bij die machines, die zoo handig het werk doen en tevens zoo goed. Onze geleider maakt ons daarbij aan verschillende machines, opmerksaam op een reeks wijzerplaatjes als van een gasmeter, maar met wel acht of tien plaatjes, en hij vertelt ons, dat die machines geen eigendom van de firma zijn; dat ze zelfs niet gekocht kunnen worden, maar altijd eigendom blijven van den Amerikaanschen of Duitschen fabrikant. De machine noteert elken steek, dien ze maakt, en de firma betaalt per steek.

We zagen nog een eigenaardige machine, een die oppervlakten kan meten. Een lap leer heeft een zeer onregelmatige oppervlakte met heel wat uitbuigels en uitsteeksels; ze wordt in de machine geschoven, waar ze wieltjes oplicht, die een duim breed zijn. Het eene wieltje wordt langer opgelicht dan het andere; die slechts over een uitstekende punt gaan, worden maar even opgelicht. Tot zoover is het begrijpelijk, maar het verrassende is, dat bovenaan op een wijzerplaat een wijzer het gemeenschappelijk resultaat aangeeft van al die opgelichte wieltjes, en vertelt, hoeveel vierkante voeten de lap leer groot is.

En wij bewonderen bij dat tal van vernuftige machines het kapitaal van vindingskracht, dat in deze eene fabriek te vinden is. Een genot is het, zulk werk bij te wonen.

Wij bezochten één schoenfabriek en één leerlooierij; we hadden ze bij tientallen kunnen bekijken in Waalwijk en in Kaatsheuvel, in 's-Hertogenbosch, in Besoyen, Capelle en in alle dorpen en steden in den omtrek. Waalwijk is wel het middelpunt, en daar is dan ook eenige jaren geleden gesticht de Rijksschool voor leerlooiers en schoenmakers.

Dat is een school met twee afdelingen, een lagere en een middelbare school. De lagere neemt leerlingen aan van dertien jaar, die de lagere school doorloopen hebben, en leidt ze in drie jaar op tot bekwame schoenmakersgezellen; een ambachtsschool dus.

Maar daarnaast, en dat is de hoofdzaak, de middelbare school, waar de leerlingen komen met eind-diploma van een drie-jarige H. B. S. of daarmee gelijkgestelde inrichting, en waar ze twee jaar lang theoretisch en praktisch worden onderwezen. Zoo worden de fabrikanten en de bedrijfsleiders gevormd.

Ik bezocht ook deze school, die juist vakantie had, maar waar ik toch door twee der leeraren werd rondgeleid. In beide afdelingen — looierij en schoenmakerij — zag ik ongeveer dezelfde machines, die ik in de fabrieken had gezien; de afdeling looierij had een heel scheikundig laboratorium; ze is dan ook rijksproef-inrichting.

Eén afdeling heeft de school, die ik in de fabrieken niet zag: de leerlingen leeren ook leesten maken voor normale en abnormale voeten, waarbij natuurlijk eerst de kennis van den voet wordt onderwezen, en wel door een geneeskundige.

Verscheidene cursussen worden aan de school gegeven, ook in de behandeling van speciale machines, of in onderdeelen van het vak. En daar niet alle schoenmakers van het land naar Waalwijk kunnen gaan, gaat de Waalwijksche school cursussen houden in verschillende steden. De leeraar, die aan de dertien-jarigen het hand- en maatschoenmaken leert, trekt uit, om dat ook elders te onderwijzen, maar dan aan volwassenen. Een vakvereniging zorgt daarbij voor lokaliteit en voor machines.

A. L.

Overtroffen.

De jager van Nederbeek was indertijd een der meest vermaarde helden op zijn jachtgebied. Geen patrijs of haas was voor hem veilig.

Hij bezat echter ook nog andere eigenschappen dan die zijn beroep eischte. Zoo kon hij onder meer recht smakelijk vertellen, en een gezelschap een heelen tijd bezighouden, vooral met jachtavonturen van hemzelf of van anderen. Dat hij het daarbij met de waarheid niet zoo nauw nam, werd hem gaarne vergeven, te meer wijl zijn verdichtingen nog al merkbaar waren.

Op zekeren tijd was er een dorpsfeest, dat besloten werd met een maaltijd in het jachthuis, waarbij velen aanzaten. Na den maaltijd bleef men nog een poos gezellig bijeen en had onze jager gelegenheid, zijn gaven en krachten op het gebied van verhalen te toonen.

„Ja vrienden,” sprak hij „wij jagers hebben soms ongeloofelijke ontmoetingen, dat kon ook een vriend van mij van getuigen. Op een donkeren avond moest hij nog heel laat door een bosch naar huis. Dit nu was zoo erg niet, want hij kende den weg ook in het duister wel. Maar erger was, dat hij vergeten had zijn pijp aan te steken, en zonder te kunnen rooken nog een klein uur had te wandelen. Lucifers had hij niet bij zich.

Eensklaps bespeurde hij in de verte een groot licht. Wat kon dat zijn? De boschwachter woonde veel verderop, en dat iemand nog zoo laat met een lantaarn in het bosch zou loopen, was zeer onwaarschijnlijk. Maar toch ging hij op het schijnsel af, in de hoop zijn pijp te kunnen aansteken. Weldra was hij er dicht bij, en hoorde ook duidelijk voetstappen. Hij kon eenigszins een man onderscheiden, die nader kwam, doch zeker geen lantaarn droeg. Daarvoor was het licht te hoog.

Maar verbeeldt u de verbazing van mijn vriend, toen hij vlak bij den man gekomen, ontdekte, dat het roode licht niet anders was dan het hoofdhaar van den onbekende. Dat, moet ge weten, was namelijk zoo fel rood, dat het in het donker glansde als vuur, en van verre zichtbaar was.”

„Hoe is het mogelijk!” riep een uit het gezelschap.

„Dat dacht mijn vriend ook,” zeide de jager, „maar het speet hem toch, dat hij zijn pijp niet aan kon steken. Ja, ja, ik zeg maar, een mensch zou zoo iets niet gelooven, als het niet waar was.”

„Zeker,” sprak nu de schoolmeester, die ook tegenwoordig was, en kort geleden van elders was gekomen. „Ik heb op mijn laatste woonplaats ook iets beleefd, dat zelden voorkomt. Wij waren zoo wat met een paar dozijn bijeen. Wij aten en dronken naar hartelust. In een hoek van de kamer lag een hond, die aan een onzer toebehoorde. Terwijl wij allen zaten te smullen, werd het arme dier vergeten, en kreeg niets.

Tot nog toe had de hond uit zijn hoekje liggen gluren naar de aanzittenden en den wel voorzienen disch, waar iedereen hem scheen te vergeten.

Eensklaps zag ik, dat hij opstond, en door de open deur naar buiten ging in den tuin. Doch weldra keerde hij terug. Ik bespeurde, dat hij in den bek een bloempje droeg. 't Was, let wel . . . een *vergeet-mij-nietje*. Ik zeg maar: wie zou dat bij een hond gezocht hebben?

„Hij leide het bloempje op de knie van zijn meester, die dadelijk bewees, dat hij de bedoeling begreep.”

„'t Is sterk,” getuigden de hoorders.

„Zeker,” zei de schoolmeester, „en onze jager ziet, er is altijd baas boven baas.”

A. J. HOOGENBIRK.